

POLICJA W SYSTEMIE ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO

THE POLICE IN THE CRISIS MANAGEMENT SYSTEM

JULIUSZ PIWOWARSKI¹
BARBARA PIWOWARSKA²
JACEK A. PIWOWARSKI³

ABSTRACT

The police is a component of the Polish crisis management system, in addition to being the principal formation responsible for public safety and order in the country. The aim of the article is to present how the police force functions, particularly within the context of emergency situations. The article begins with a description of the organisational structure of the Polish police force and how its actions are organised in crisis situations. In addition, the forms in which the Police cooperates with the administration, local authorities and the media are presented. The final section deals with the statutory responsibilities of the Police in emergency situations. This enabled the author to prove the thesis that the goal of the Police is to

¹ Dr hab. Juliusz Piwowarski, prof. WSBPI, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron” w Krakowie; correspondence address: Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron” w Krakowie, ul. Krupnicza 3, 31-123 Kraków, Poland

² Mgr Barbara Piwowarska, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron” w Krakowie

³ Mgr Jacek Andrzej Piwowarski, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego „Apeiron” w Krakowie

eliminate threats as quickly as possible and to prevent them from occurring, and that the Police occupies a very important place in the Polish crisis management system.

KEYWORDS

Police, crisis management system, crisis management

ABSTRAKT

Policja jest jednym z podmiotów tworzących system zarządzania kryzysowego w Polsce, a zarazem główną formacją odpowiedzialną za bezpieczeństwo i porządek publiczny w kraju. Celem artykułu jest ukazanie jej funkcjonowania, zwłaszcza pod kątem wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych. Najpierw omówiona została struktura organizacyjna Policji oraz sposób organizacji jej działań w sytuacjach kryzysowych. Następnie wskazano na formy współpracy Policji z administracją rządową i samorządową oraz z mediami. Na końcu zaprezentowano wynikające z odpowiednich aktów prawnych zadania Policji w sytuacjach szczególnych. Pozwoliło to udowodnić tezę, że Policja ma na celu jak najszybsze zlikwidowanie pojawiających się zagrożeń oraz zapobieganie im i zajmuje bardzo ważne miejsce w polskim systemie zarządzania kryzysowego.

SŁOWA KLUCZOWE

Policja, system zarządzania kryzysowego, zarządzanie kryzysowe

WPROWADZENIE

Zarządzanie kryzysowe opiera się na działaniach organów administracji publicznej służących zapobieganiu sytuacjom kryzysowym oraz radzeniu sobie z nimi i ich skutkami. Jednym z podmiotów tworzących system zarządzania kryzysowego, a zarazem główną formacją odpowiedzialną za bezpieczeństwo i porządek publiczny w kraju jest Policja. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji definiuje ją jako „umundurowaną i uzbrojoną formację służącą społeczeństwu i przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego”⁴. Do jej podstawowych zadań należy ochrona zdrowia, życia i mienia ludzkiego, wykonywanie zadań związanych z wykrywaniem przestępstw oraz wykroczeń, a także ściganie ich sprawców. Do obowiązków Policji należy

⁴ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. Dz. U. 2020 poz. 360), dalej: ustawa o Policji.

również podejmowanie kroków o charakterze prewencyjnym we współpracy z organami państwowymi, samorządowymi, mediami oraz organizacjami społecznymi (art. 1 pkt 3 ustawy o Policji). Realizacja tych obowiązków jest szczególnie ważna w sytuacjach nadzwyczajnych i kryzysowych, dlatego Policja ma na celu jak najszybsze zlikwidowanie zagrożeń oraz zapobieganie im i zajmuje bardzo ważne miejsce w polskim systemie zarządzania kryzysowego.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA POLICJI

Na szczycie policyjnej hierarchii stoi Komendant Główny Policji, który w sposób bezpośredni podlega ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych i na jego wniosek jest powoływany i odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów. Komendant Główny Policji pełni funkcję centralnego organu administracji rządowej. Do jego obowiązków należy podejmowanie działań zmierzających do utrzymania szeroko rozumianego porządku publicznego.

W obrębie województwa organem administracji rządowej w sprawach związanych z bezpieczeństwem są trzy podmioty⁵:

- komendant (powiatowy) Policji;
- komendant komisariatu;
- wojewoda – w jego imieniu działa komendant wojewódzki Policji.

W Policji funkcjonują również specjalne komórki do walki z przestępczością przeciwko zdrowiu, życiu, wolności seksualnej, obyczajowości, mieniu, własności intelektualnej bądź własności przemysłowej. Istnieją także jednostki do walki z korupcją, terrorem kryminalnym, przestępczością narkotykową, praniem brudnych pieniędzy itd.

Do głównych zadań Komendy Głównej Policji (KGP) należy przede wszystkim koordynowanie i kontrolowanie działań jednostek Policji (także w sytuacji stanów nadzwyczajnych opisanych w Konstytucji RP), zwalczanie przestępczości zorganizowanej oraz narkotykowej, opracowywanie programów prewencyjnych ze szczególnym uwzględnieniem problemów nieletnich oraz ich demoralizacji. KGP nawiązuje również współpracę z organizacjami i instytucjami międzynarodowymi odpowiedzialnymi za zwalczanie przestępczości o szerszym zasięgu terytorialnym⁶.

⁵ A. Letkiewicz, *Charakterystyka Policji*, [w:] *Współczesny wymiar funkcjonowania Policji*, B. Wiśniewski, Z. Piątek (red.), Warszawa 2009, s. 30.

⁶ *Ibidem*.

Działalność komend wojewódzkich opiera się głównie na koordynowaniu czynności dochodzeniowo-śledczych oraz operacyjno-rozpoznawczych podejmowanych przez Policję w celu sprawnego ścigania sprawców przestępstw oraz na planowaniu i organizowaniu zadań realizowanych na terenie danego województwa w zakresie porządku i bezpieczeństwa publicznego (na przykład w trakcie organizacji różnorodnych imprez masowych). W warunkach katastrof naturalnych oraz awarii technicznych komendy wojewódzkie odpowiadają również za przygotowanie jednostek Policji do wykonywania zadań określonych w Konstytucji RP (w ramach wprowadzanych w państwie stanów nadzwyczajnych)⁷.

Powiatowe komendy Policji odpowiedzialne są między innymi za tworzenie programów prewencyjnych, które realizowane są we współpracy z organami samorządu terytorialnego oraz jednostkami pozarządowymi. Tego rodzaju działania pozwalają na zapewnienie bezpieczeństwa osobom zamieszkującym dany powiat, co osiąga się także poprzez zapobieganie patologiom społecznym wśród dzieci i młodzieży. Innymi zadaniami Policji w obrębie powiatów są także patrolowanie, konwojowanie oraz kreowanie pozytywnego wizerunku Policji⁸.

W Policji działają również samodzielne pododdziały prewencyjne. Wykonują one różnorakie zadania operacyjne, niezbędne w momencie zagrożenia dla bezpieczeństwa ludności bądź złamania przepisów z zakresu porządku publicznego. Dbają one również o porządek w razie wprowadzenia stanów nadzwyczajnych oraz o bezpieczeństwo i porządek publiczny w czasie trwania imprez rozrywkowych i innych zgromadzeń⁹.

W przypadku wystąpienia bezpośredniego zagrożenia dla bezpieczeństwa publicznego, wójt lub starosta (zależnie od obszaru zagrożenia) mogą zażądać od komendanta Policji podjęcia działań zmierzających do zniwelowania problemu¹⁰.

Zaprezentowany podział ma charakter ogólny. Policję dzieli się również na kryminalną, ruchu drogowego oraz prewencji. Wyróżnia się ponadto pododdziały antyterrorystyczne oraz policję specjalistyczną (kolejową, wodną bądź lotniczą)¹¹.

⁷ Ibidem, s. 32–33.

⁸ Ibidem.

⁹ Ibidem, s. 33–34.

¹⁰ Ibidem, s. 35.

¹¹ Ibidem, s. 34.

ORGANIZACJA DZIAŁAŃ POLICJI W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH
Policja jest zobowiązana do podejmowania wszelkich starań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa wszystkich obywateli. Z tego względu stworzono ewidencję sytuacji kryzysowych wymuszających na Policji podjęcie konkretnych działań w zakresie utrzymania porządku publicznego oraz troski o bezpieczeństwo obywateli. Wśród nich znajdują się takie sytuacje jak protesty społeczne oraz imprezy masowe. Dodatkowo w ramach prowadzonej dokumentacji odnotowywane są potencjalnie zagrożone, na przykład działalnością terrorystyczną, miejsca i obiekty. Policja w tym zakresie zobowiązana jest do współpracy z innymi jednostkami wchodzącymi w skład krajowego systemu antyterrorystycznego.

Obowiązujący w Polsce system zarządzania kryzysowego opiera się na zasadzie mówiącej o tym, że reakcja na zaistniałe niebezpieczeństwo rozpoczyna się od najniższego poziomu władzy. Podejmowane działania prowadzone są na podstawie uprzednio przygotowanych planów reagowania. Podstawy prawne tych przedsięwzięć to zarządzenia Komendanta Głównego Policji dotyczące m.in. organizacji działań, sposobów alarmowania oraz stopnia gotowości do reagowania na zagrożenia.

W 2004 roku utworzono w KGP Centrum Operacyjne Komendanta Głównego Policji. Obecnie jego działanie reguluje Zarządzenie Nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 1 lutego 2017 r. w sprawie Centrum Operacyjnego Komendanta Głównego Policji. W przywoływanym dokumencie wyszczególniono między innymi takie zadania Centrum jak¹²:

- analizowanie pozyskiwanych informacji o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego w państwie oraz aktualizowanie danych o środkach i siłach policyjnych wykorzystywanych w podejmowanych działaniach;
- dokonywanie oceny sytuacji i kalkulowanie sił niezbędnych do utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego w państwie;
- meldowanie o zdarzeniach, realizowanych przedsięwzięciach i decyzjach podejmowanych w ramach przeprowadzanych działań;
- opracowywanie projektów postanowień, decyzji oraz innych dokumentów odnoszących się do wykonywanych zadań (w szczególności realizowanych z użyciem siły);
- zapewnianie należytego obiegu informacji;
- przekazywanie adresatom decyzji podjętych przez kierownictwo KGP;

¹² Ibidem, s. 40.

- współpracowanie z instytucjami pozapolicyjnymi;
- prowadzenie dokumentacji rejestrującej podejmowane działania.

W przypadku sytuacji kryzysowych naczelnicy poszczególnych sztabów pełnią funkcję dowódców, co pozwala na podejmowanie sprawnych decyzji opartych na planach wypracowanych przez zespoły funkcjonalne sztabu. Obecnie istnieje pięć takich zespołów¹³:

• **Zespół I – rozpoznania i analiz**

W jego skład wchodzi przedstawiciele służb kryminalnych i prewencyjnych, a także przedstawiciele komórek: techniki operacyjnej, postępowań administracyjnych, obserwacji, prasowej oraz zespół psychologów.

• **Zespół II – taktyczny**

Należą do niego przedstawiciele komórek: Centralnego Biura Śledczego, prewencji, sztabowych, ruchu drogowego, dochodzeniowo-śledczych, techniki kryminalistycznej oraz negocjatorzy.

• **Zespół III – łączności i informatyki**

Składają się na niego przedstawiciele komórek informatyki oraz łączności.

• **Zespół IV – logistyki**

Tworzony jest przez przedstawicieli komórek: finansów, transportu, zaopatrzenia, inwestycji i remontów itd.

• **Zespół V – obsługi**

To przede wszystkim przedstawiciele komórek: transportu, zaopatrzenia, przydzielonych i kancelarii tajnych.

Niezwykle istotnym elementem zarządzania w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej jest utrzymanie stałego kontaktu z poszczególnymi organami administracji publicznej: starostą (burmistrzem bądź prezydentem miasta) oraz wojewodą, którzy w sytuacjach kryzysowych koordynują działania wszystkich służb na swoim terytorium.

W zarządzeniu nr 23 Komendanta Głównego Policji z dnia 24 września 2014 r. w sprawie metod i form przygotowania i realizacji działań Policji w związku ze zdarzeniami kryzysowymi¹⁴ przedstawiono cztery formy organizacji działań Policji, stosowane również w razie wystąpienia sytuacji kryzysowej. Należą do nich: interwencje, zabezpieczenie prewencyjne, akcje i operacje. Od 2005 roku obowiązuje w Polsce ujednolicony katalog procedur

¹³ Ibidem.

¹⁴ Zarządzenie nr 23 Komendanta Głównego Policji z dnia 24 września 2014 r. w sprawie metod i form przygotowania i realizacji działań Policji w związku ze zdarzeniami kryzysowymi (Dz. Urz. KGP 2014 poz. 65).

reagowania kryzysowego, a także porozumienie w sprawie współdziałania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej z Policją w zakresie przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym¹⁵. Dokument ten określa procedury wzajemnej pomocy przy realizacji podejmowanych działań. Podstawowe zadania związane z zapewnianiem bezpieczeństwa wewnętrznego realizowane są jednak przede wszystkim przez Policję.

WSPÓŁPRACA POLICJI W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH

WSPÓŁPRACA Z ADMINISTRACJĄ RZĄDOWĄ I SAMORZĄDOWĄ

Zgodnie z ustawą z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie organami sprawującymi władzę w terytorialnych systemach bezpieczeństwa są wojewodowie oraz organy administracji lokalnej, której reprezentantami pozostają starostowie (prezydenci miast na prawach powiatu), wójtowie i burmistrzowie (prezydenci miast)¹⁶.

Wojewoda wykonuje swoje obowiązki o charakterze policyjnym we współpracy z kierownikami zespolonych służb oraz kierownikami straży wojewódzkich i inspekcji. Ma on możliwość wydawania wiążących poleceń służbowych, które jednakże nie mogą odnosić się do spraw z zakresu czynności dochodzeniowo-śledczych, operacyjno-rozpoznawczych oraz ścigania wykroczeń¹⁷.

Podejmowanie działań zmierzających do zachowania bezpieczeństwa w strukturach powiatu spoczywa natomiast na staroście. Po uzgodnieniu z wojewodą ma on prawo do podejmowania decyzji o powoływaniu i odwoływaniu kierowników straży, inspekcji i służb, których jest zwierzchnikiem. Wyjątek stanowi jednak funkcja komendanta powiatowego (miejskiego) Policji, nad którą starosta nie ma władzy.

Starosta zatwierdza również programy działania wymienionych służb oraz uzgadnia zakres ich kompetencji, a w sytuacjach szczególnych koordynuje zadania tych jednostek. Jednym z jego najważniejszych uprawnień jest możliwość przeprowadzenia w nich kontroli (w uzasadnionych przypadkach). Starosta dysponuje także środkami finansowymi na działalność jednego z ważniejszych elementów lokalnego aparatu bezpieczeństwa, czyli Policji.

¹⁵ Porozumienie z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie współdziałania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej z Policją w zakresie przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym.

¹⁶ Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (t.j. Dz. U. 2019 poz. 1464).

¹⁷ Ibidem, art. 25.

Komendanci powiatowi (miejscy) Policji zobowiązani są do składania właściwym starostom rocznych sprawozdań ze swojej działalności oraz do informowania ich o stanie bezpieczeństwa publicznego w danym rejonie. W sytuacji zaistnienia zagrożenia lub zakłócenia porządku publicznego sprawozdanie składa się odpowiedniemu organowi niezwłocznie na każde jego żądanie, nie może ono jednak dotyczyć wykrywania przestępstw oraz ścigania ich sprawców.

W sytuacji braku zagrożenia lokalne służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo są niezależne od starosty zarówno organizacyjnie i finansowo, jak i kompetencyjnie. Sytuacja ta zmienia się dopiero w przypadkach nadzwyczajnych, w których to starosta przejmuje odpowiedzialność za działania antykryzysowe.

Analogicznie do pozycji starosty kształtuje się położenie organu administracji gminnej, czyli samorządu gminnego. Wykonuje on czynności z zakresu porządku publicznego przede wszystkim poprzez działalność straży gminnej (miejskiej). Burmistrzowie oraz wójtowie mają ograniczone możliwości realnego oddziaływania na Policję. Komendanci komisariatów Policji są zobowiązani do corocznego składania właściwym wójtom (burmistrzom lub prezydentom miast) sprawozdań ze swojej działalności, przepisy prawa regulują także kwestię informowania ich o stanie porządku oraz bezpieczeństwa publicznego. W sytuacji zaistnienia niebezpiecznego zakłócenia porządku sprawozdania i informacje składane są natomiast niezwłocznie na każde żądanie wymienionych organów.

WSPÓŁPRACA Z MEDIAMI

Wraz z rozwojem techniki wzrosło tempo przepływu informacji. Dzięki mediom społecznościowym każdy obywatel sam może powielać zdobyte informacje, co niejednokrotnie wymusza na władzy bardzo szybkie wydanie komentarza w sprawach potencjalnych zagrożeń i kryzysów. Profesjonalna i regularna współpraca Policji z mediami jest zatem niezbędną do zachowania poczucia bezpieczeństwa w społeczeństwie.

Zarówno dla Policji, jak i dla mediów najważniejszymi podmiotami są społeczeństwo oraz państwo. Ustawa o Policji definiuje ją bowiem jako „formację służącą społeczeństwu i przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego” (art. 1 ust. 1), z kolei w ustawie z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe mowa o tym, że „zadaniem dziennikarza jest służba społeczeństwu i państwu”

(art. 10)¹⁸. To właśnie z tego względu dialog pomiędzy Policją a mediami powinien opierać się na współpracy, przez którą rozumie się wspólne działania na rzecz jak najlepszego wypełniania swoich obowiązków. Współpracę tę można analizować na kilku płaszczyznach.

Pierwsza płaszczyzna współpracy dotyczy pomocy mediów w wypełnianiu przez Policję zadań ustawowych, między innymi poprzez informowanie w środkach masowego przekazu o zaginionych bądź poszukiwanych listem gończym osobach. Intensywną współpracę Policji z mediami zaobserwować można w ramach różnego rodzaju akcji mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń, na przykład w czasie wakacji czy ferii, oraz uświadamianie społeczeństwa.

Drugi aspekt współpracy z mediami dotyczy obowiązku przekazywania społeczeństwu przez Policję informacji o swojej działalności. Zasady kontaktów z mediami reguluje zarządzenie nr 1204 Komendanta Głównego Policji z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie form i metod działalności prasowo-informacyjnej w Policji. Odnosi się ono do wszelkich form kontaktu, wynikających zarówno z obowiązku nałożonego przez ustawy, jak i ze współpracy w ramach realizacji różnorodnych zadań. Zgodnie z tym dokumentem działalność prasowo-informacyjna Policji jest wykonywana „za pośrednictwem rzeczników prasowych: Komendanta Głównego Policji, Komendanta Centralnego Biura Śledczego Policji, Komendanta Biura Spraw Wewnętrznych Policji, komendantów wojewódzkich (Stołecznego) Policji oraz oficerów prasowych w komendach powiatowych (miejskich, rejonowych) Policji, działających w imieniu komendantów, o których mowa w ust. 1, oraz innych funkcjonariuszy i pracowników Policji upoważnionych do udzielania informacji”¹⁹. Do obowiązków ww. rzeczników prasowych należą między innymi:

- informowanie mediów o podejmowanych przez Policję inicjatywach, działaniach i przedsięwzięciach, a także o problemach i zagadnieniach wynikających z funkcjonowania Policji;
- pomoc merytoryczna podczas publikacji różnorodnych materiałów;
- ustosunkowywanie się do medialnej krytyki;
- udział w szkoleniach dotyczących tematyki informacyjnej;

¹⁸ Ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe (t.j. Dz. U. 2018 poz. 1914), dalej: prawo prasowe.

¹⁹ Zarządzenie nr 1204 Komendanta Głównego Policji z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie form i metod działalności prasowo-informacyjnej w Policji (t.j. Dz. Urz. KGP z dnia 19 września 2018 r. poz. 90), § 2 pkt 2.

- współuczestnictwo w kształtowaniu strategii informacyjnej;
- opiniowanie przedsięwzięć publicystycznych, informacyjnych i promocyjnych.

Zarządzenie dopuszcza również możliwość kontaktu z mediami funkcjonariuszy niebędących rzecznikami i oficerami prasowymi. Może się to jednak odbywać wyłącznie w granicach ich kompetencji. Dokument ten dopuszcza także możliwość wyrażenia zgody przez dowodzącego daną akcją na całkowitą bądź częściową obecność dziennikarzy w miejscu wykonywania czynności operacyjnych. Jednocześnie zarządzenie to podkreśla, że w pewnych okolicznościach Policja nie będzie mogła zapewnić bezpieczeństwa dziennikarzom, więc niejednokrotnie podejmują oni działania na własną odpowiedzialność²⁰.

Trzecim modelem współpracy z mediami jest wykorzystywanie środków masowego przekazu do budowania pozytywnego wizerunku Policji. Służby coraz częściej prowadzą działalność PR-ową przyczyniającą się do coraz lepszych wyników Policji w badaniach przeprowadzanych pod kątem jej wizerunku. Jak wynika z informacji uzyskanych przez Centrum Badania Opinii Społecznej, w marcu 2019 roku aż 75% Polaków²¹ pozytywnie oceniało działania Policji. Jest to efektem m.in. specjalistycznych szkoleń dla funkcjonariuszy.

Przemiana, jaka nastąpiła w polskiej Policji w latach 90., a także szybkie tempo rozwoju technologicznego zdecydowanie wpłynęły na zmianę warunków i sposobu pracy policjantów. Od funkcjonariuszy wymaga się obecnie nie tylko dbania o bezpieczeństwo obywateli i ich mienia, ale także umiejętności bezpośredniego komunikowania się ze społeczeństwem, a w tym wypadku niemałe znaczenie ma komunikacja przy współpracy ze środkami masowego przekazu, która skutkuje większym zaufaniem społeczeństwa do Policji, co pozytywnie wpływa również na prowadzone akcje o charakterze operacyjno-rozpoznawczym bądź dochodzeniowo-śledczym. Wspólny wysiłek Policji i mediów pozwala zatem na podniesienie poziomu bezpieczeństwa.

²⁰ Ibidem.

²¹ Centrum Badania Opinii Społecznej, *Oceny działalności instytucji publicznych*, „Komunikat z badań”, nr 44/2019, marzec 2019.

ZADANIA POLICJI REALIZOWANE W SYTUACJACH SZCZEGÓLNYCH

Zadania Policji w sytuacjach kryzysowych określa zarządzenie nr 36 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 listopada 2017 r. w sprawie zadań realizowanych przez Policję w sytuacjach kryzysowych²². Działania te obejmują zapobieganie, przygotowanie, reagowanie i odbudowę.

Kierownicy poszczególnych jednostek organizacyjnych Policji zapewniają w sytuacjach kryzysowych wykonywanie następujących zadań:

- uzyskiwania, przetwarzania i przekazywania informacji o zaistnieniu zdarzenia niebezpiecznego na potrzeby kierownictwa, dowodzenia oraz współdziałania;
- udostępniania policyjnych systemów i środków łączności służbom ratowniczym oraz innym organom w celu przekazywania informacji o zagrożeniu, a także dla potrzeb kierowania ich działaniami; zgodnie z przyjętą zasadą środki łączności muszą być jednak obsługiwane wyłącznie przez Policję;
- przekazywania informacji o zagrożeniu poprzez policyjne systemy łączności oraz urządzenia rozgłaszające.

W zakresie działań porządkowych jednostki organizacyjne Policji są zobowiązane do wykonywania następujących zadań:

- niedopuszczenie do tworzenia się zbiorowisk;
- zapobieganie przejawom paniki wśród ludności;
- ochrona porządku w miejscach pracy służb ratowniczych, a także zabezpieczanie miejsc stanowiących dodatkowe zagrożenia dla ludzi;
- egzekwowanie przestrzegania przepisów oraz poleceń osób kierujących działaniami ratowniczymi;
- umożliwienie swobody transportu jednostkom ratowniczym;
- kierowanie ruchem na trasie przemieszczania się ewakuowanej ludności;
- zorganizowanie objazdów wokół rejonów zagrożonych oraz informowanie o nich;
- pomoc w wyznaczaniu miejsc zbiórek oraz parkowaniu pojazdów przeznaczonych do ewakuacji;
- kierowanie kolumnami transportu sił ratowniczych oraz pojazdów wywozujących rannych w przypadku wystąpienia utrudnień w ruchu;

²² Zarządzenie nr 36 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 listopada 2017 r. w sprawie zadań realizowanych przez Policję w sytuacjach kryzysowych (t.j. Dz. Urz. KGP 2019 poz. 42).

- ochrona pozostawionego mienia;
- kontrola miejsc składowania mienia porzuconego oraz punktów pomocy humanitarnej;
- przeszukiwanie terenów celem zbierania i deponowania porzuconego mienia;
- przekazywanie informacji o miejscach pomocy medycznej oraz miejscach przechowywania mienia;
- identyfikacja i prowadzenie spisu ofiar.

W kontekście bezpośrednich działań ratowniczych jednostki Policji zobowiązane są do wykonywania następujących zadań:

- udzielanie poszkodowanym pomocy przedlekarskiej;
- udostępnianie policyjnych środków transportu na potrzeby działań ratowniczych i ewakuacyjnych;
- udostępnianie policyjnych obiektów na potrzeby kierowania akcjami ratowniczymi;
- pomoc w ewakuacji osób poszkodowanych, chorych oraz starszych poprzez transportowanie ich w bezpieczne rejony;
- udział w pracach zabezpieczających urządzenia techniczne oraz tworzenie wszelkiego typu umocnień na wypadek eskalacji zagrożenia.

W zakresie działań, których celem jest przywrócenie stanu sprzed wystąpienia zagrożenia, Policja zobowiązana jest do wykonywania wszystkich zadań opisanych m.in. w:

- art. 5 Konstytucji RP, który mówi, że „Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolność i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”²³;
- zarządzeniu Nr 36 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 listopada 2017 r. w sprawie zadań realizowanych przez Policję w sytuacjach kryzysowych;
- zarządzeniu nr 715 Komendanta Głównego Policji z 22 grudnia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działania nieetatowych pododdziałów i oddziałów prewencji Policji (t. j. Dz. Urz. KGP z dnia 15 listopada 2017 r. poz. 72).

Siły i środki przygotowane na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych tworzą system obrony, na który składają się:

²³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 1997 nr 78 poz. 483).

- 1) podsystem militarny – Siły Zbrojne RP;
- 2) podsystem pozamilitarny – np. administracja rządowa, samorząd terytorialny;
- 3) podsystem kierowania²⁴.

Zadaniem tego systemu jest troska o zachowanie bezpieczeństwa narodowego i nienaruszalności granic Rzeczypospolitej oraz przeciwdziałanie zagrożeniom zewnętrznym. Konstytucja RP w art. 228 dopuszcza wprowadzenie trzech stanów nadzwyczajnych wynikających z realizacji tych zadań: stanu klęski żywiołowej (art. 232), stanu wyjątkowego (art. 230), stanu wojennego (art. 229). Ich wprowadzenie musi być jednak podyktowane ogólnym dobrem całego narodu, które z punktu widzenia pracy Policji stanowi centralny element starań o bezpieczeństwo ludności, i wiąże się z zaistnieniem sytuacji szczególnych zagrożeń, w których zwykłe środki konstytucyjne są niewystarczające.

PODSUMOWANIE

Ze służbą w Policji wiąże się ryzyko, daleko idąca dyspozycyjność, podporządkowanie poleceniom służbowym oraz ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego. Służba, będąca szczególnym rodzajem pracy, związana jest z funkcją opiekuńczą oraz społeczną państwa. Wymaga podejmowania ryzyka nie tylko w zakresie własnego zdrowia i życia, ale także w kontekście odpowiedzialności za bezpieczeństwo wszystkich obywateli. Z zagrożeniem tego bezpieczeństwa mamy do czynienia między innymi w sytuacjach stanów nadzwyczajnych. Omówiona w artykule struktura organizacyjna Policji, formy jej współpracy z administracją rządową, samorządową i mediami, a także jej zadania w sytuacjach szczególnych pozwalają potwierdzić tezę, że formacja ta jest nastawiona na jak najszybsze zlikwidowanie pojawiających się zagrożeń i zajmuje ważne miejsce w polskim systemie zarządzania kryzysowego.

BIBLIOGRAFIA

Centrum Badania Opinii Społecznej, *Oceny działalności instytucji publicznych*, „Komunikat z badań”, nr 44/2019, marzec 2019.

²⁴ Por. K. Górską-Rożęj, *System obronny Rzeczypospolitej Polskiej i jego zagrożenia jako fundament obronności państwa*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach” 2015, nr 104, seria: „Administracja i Zarządzanie”, s. 74–76.

- Górska-Rożej K., *System obronny Rzeczypospolitej Polskiej i jego zagrożenia jako fundament obronności państwa*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach” 2015, nr 104, seria: „Administracja i Zarządzanie”, s. 71–85.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 1997 nr 78 poz. 483).
- Letkiewicz A., *Charakterystyka Policji*, [w:] *Współczesny wymiar funkcjonowania Policji*, B. Wiśniewski, Z. Piątek (red.), Warszawa 2009, s. 29–46.
- Porozumienie z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie współdziałania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej z Policją w zakresie przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym.
- Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (t.j. Dz. U. 2019 poz. 1464).
- Ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe (t.j. Dz. U. 2018 poz. 1914).
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. Dz. U. 2020 poz. 360).
- Zarządzenie nr 1204 Komendanta Głównego Policji z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie form i metod działalności prasowo-informacyjnej w Policji (t.j. Dz. Urz. KGP z dnia 19 września 2018 r. poz. 90).
- Zarządzenie nr 23 Komendanta Głównego Policji z dnia 24 września 2014 r. w sprawie metod i form przygotowania i realizacji działań Policji w związku ze zdarzeniami kryzysowymi (Dz. Urz. KGP 2014 poz. 65).
- Zarządzenie nr 36 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 listopada 2017 r. w sprawie zadań realizowanych przez Policję w sytuacjach kryzysowych (t.j. Dz. Urz. KGP 2019 poz. 42).

CITE THIS ARTICLE AS:

J. Piwowski, B. Piwowska, J.A. Piwowski, *Policja w systemie zarządzania kryzysowego*, „Security, Economy & Law” 1/2020 (XXVI), s. 42–55, DOI: 10.24356/SEL/26/3.

Licence: This article is available in Open Access, under the terms of the Creative Commons License Attribution 4.0 International (CCBY 4.0; for details please see <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the author and source are properly credited. Copyright © 2020 University of Public and Individual Security “Apeiron” in Cracow